

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SHAROITIDA
YOSHLARNING IJTIMOIYLASHUVI VA DINIY-AXLOQIY
TARBIYASI**

Denov Tadbirkorlik va Pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Pedagogika ta'lim

yo'nalishi 2-bosqich 101-guruh talabasi

Abdijapporova Nazokat Maxmud qizi

nazokatabdujabborova607@gmail.com

Tel: +998991342711

Annotatsiya: *Maqolada raqamli texnologiyalar davrida yoshlarning ijtimoiylashuv jarayoniga ta'sir ko'rsatuvchi omillar, xususan diniy va axloqiy tarbiyaning o'rni chuqur tahlil qilingan. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli ta'lim platformalari yoshlarning dunyoqarashi, qadriyatlarini hamda xulqatvoriga qanday ta'sir etayotgani ilmiy asoslarda yoritiladi. Shuningdek, oila, maktab, diniy ma'rifiy muassasalar va ommaviy axborot vositalarining ijtimoiylashuvdagi o'rni haqida fikr yuritiladi. Maqolada raqamli madaniyat, diniy-axloqiy immunitet va yoshlarning ma'naviy yetukligini ta'minlashning dolzarb yo'nalishlari ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *raqamli texnologiyalar, ijtimoiylashuv, yoshlar, axloqiy tarbiya, diniy qadriyatlar, oila, ta'lim, raqamli madaniyat, ma'naviyat, kommunikatsiya.*

Abstract : *This article examines the impact of digital technologies on youth socialization, emphasizing the role of moral and religious education. It explores how social networks, digital learning platforms, and online communication shape young people's value systems, behavior, and worldview. The paper highlights the role of families, schools, and spiritual institutions in*

ensuring balanced socialization and the development of digital ethics and moral resilience among youth in the digital era.

***Keywords:** digital technologies, socialization, youth, moral education, religion, family, education, digital culture, spirituality, media communication.*

***Аннотация:** В статье рассматривается влияние цифровых технологий на процесс социализации молодежи, особое внимание уделяется роли религиозного и нравственного воспитания. Анализируется воздействие социальных сетей, цифрового обучения и виртуальной коммуникации на ценностную систему и поведение молодежи. Раскрывается значение семьи, школы и духовных институтов в формировании цифровой этики и нравственной устойчивости молодых людей.*

***Ключевые слова:** цифровые технологии, социализация, молодежь, нравственное воспитание, религия, семья, образование, цифровая культура, духовность, коммуникация.*

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli taraqqiyot asrida insoniyat hayoti tubdan o'zgarib bormoqda. Raqamli texnologiyalar kundalik hayot, ta'lim, fan, madaniyat, iqtisodiyot va ijtimoiy munosabatlarning ajralmas qismiga aylangan. Ayniqsa, yosh avlodning dunyoqarashi, tafakkuri, axloqiy qarashlari va ijtimoiy faolligini shakllantirishda raqamli texnologiyalar muhim o'rin tutmoqda¹.

Axborot-kommunikatsiya vositalarining keng qo'llanilishi natijasida insonlar o'rtasidagi muloqot shakli, ijtimoiy o'zaro ta'sir, hatto diniy va

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi farmoni. — Toshkent, 2020-yil.

ma'naviy qadriyatlarni qabul qilish jarayoni ham yangi bosqichga ko'tarildi. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, virtual muhit va media platformalar orqali yoshlar tezkor axborot almashinuvi, onlayn ta'lim va madaniy integratsiya imkoniyatiga ega bo'ldilar. Shu bilan birga, ushbu jarayon ularning ongiga, xulq-atvoriga, ijtimoiylashuv jarayoniga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Raqamli makon — bu nafaqat bilim va axborot manbai, balki ijtimoiy tajriba, madaniyat, diniy e'tiqod va qadriyatlar shakllanadigan yangi ijtimoiy muhitdir. Yoshlar bu makonda o'z fikrlarini erkin ifoda etish, turli g'oyalar bilan tanishish, dunyoqarashini kengaytirish imkoniga ega. Shu bilan birga, raqamli dunyoda axborotlarning tez tarqalishi, noto'g'ri diniy talqinlar, yot mafkuralar va axloqiy me'yorlardan chetga chiqish holatlari ham uchrab turadi. Bu esa yoshlarning ma'naviy va diniy ongiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, raqamli texnologiyalar sharoitida yoshlarning ijtimoiylashuv jarayoni va diniy-axloqiy tarbiyasini muvofiqlashtirish dolzarb masala hisoblanadi. Chunki raqamli jamiyatda tarbiya jarayoni faqat o'qituvchi va o'quvchi munosabatlari bilan cheklanmaydi — endilikda raqamli platformalar, onlayn kommunikatsiya tizimlari, virtual hamjamiyatlar ham bu jarayonning faol ishtirokchisiga aylangan.

Raqamli makonda yoshlar ko'p vaqtini o'tkazayotganligi sababli, bu muhitda axborot madaniyatini shakllantirish, diniy va axloqiy immunitetni mustahkamlash zarur. Axborot madaniyatining asosiy belgisi — tanqidiy fikrlash, ma'lumotni tahlil qilish, ishonchli manbalarni ajrata olish, internetda axloqiy me'yorlarga amal qilish kabi ko'nikmalardir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasida ham raqamli texnologiyalarni inson hayotining barcha sohalariga joriy etish bilan bir qatorda, yoshlarning ma'naviy barkamolligini ta'minlash, raqamli madaniyatini rivojlantirish, sog'lom ijtimoiy fikrni shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, fan, ta'lim va din sohalarining o'zaro integratsiyasi bugungi

kunda yoshlarni komil inson sifatida tarbiyalashda eng samarali yo'nalishlardan biridir. Chunki din — axloqning ildizi, fan — tafakkurning asosi, ta'lim esa insonni ijtimoiy hayotga tayyorlovchi kuchdir. Shu uchlik uyg'unligida raqamli davrning talablari va ma'naviy qadriyatlar muvozanatini ta'minlash mumkin.

Yoshlarning raqamli ijtimoiylashuvi jarayonida ularning diniy e'tiqodi, ma'naviy dunyosi va ijtimoiy mas'uliyat hissi shakllanishi bevosita axborot oqimi bilan bog'liq. Shu sababli, pedagoglar, ota-onalar, diniy ulamolar va jamiyat a'zolari birgalikda yoshlarni to'g'ri axborot tanlash, axloqiy qadriyatlarga amal qilish, raqamli muhitda mas'uliyat bilan harakat qilishga o'rgatishlari zarur.

Asosiy qism:

Raqamli texnologiyalar va yoshlarning ijtimoiylashuv jarayoni Raqamli texnologiyalar bugungi kunda ijtimoiy hayotning ajralmas qismiga aylandi. Ular nafaqat axborot almashish vositasi, balki insonlar o'rtasida muloqot, o'zaro ta'sir, ijtimoiy mavqe va o'zlikni anglash jarayonining asosiy maydoniga aylangan. Ayniqsa, yoshlar uchun internet, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar ijtimoiylashuvning asosiy makoniga aylangan.

Ijtimoiylashuv — bu shaxsning jamiyat tajribasini o'zlashtirish, ijtimoiy rollarni egallash, jamiyatdagi qadriyatlar va me'yorlarni o'z hayotida qo'llash jarayonidir. Raqamli davrda bu jarayon an'anaviy muhitdan virtual muhitga ko'chdi. Endilikda yoshlar do'stlar, hamfikrlar va hatto o'qituvchilar bilan ham asosan onlayn muloqotda bo'lishadi. Shu jarayonda ular o'z shaxsiyatini, ijtimoiy mavqeini va axloqiy pozitsiyasini shakllantiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek:

“Yoshlarimizni zamonaviy bilimlar, raqamli ko'nikmalar va ma'naviy qadriyatlar uyg'unligida tarbiyalash — kelajagimiz poydevoridir.”

Bu fikr yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonida raqamli texnologiyalarni to'g'ri yo'naltirish zarurligini anglatadi. Chunki raqamli makon shunchaki kommunikatsiya vositasi emas, balki yangi turdagi ijtimoiy muhitdir.

Masalan, "Telegram", "Instagram", "TikTok" va "YouTube" kabi platformalar orqali yoshlar o'z fikrlarini ifoda etish, muammolarni muhokama qilish, o'ziga o'xshash fikrdoshlarni topish imkoniga ega bo'lishadi. Ammo bu jarayon ularni har doim ijobiy yo'nalishda ijtimoiylashtirmaydi. Shuning uchun pedagogik yondashuvda axborot tanqidchiligi, raqamli madaniyat va axloqiy nazorat tushunchalari asosiy ahamiyat kasb etadi.

2. Diniy-axloqiy tarbiya va raqamli makonning o'zaro ta'siri.

Yoshlarning diniy va axloqiy tarbiyasi jamiyat barqarorligi va ma'naviy salomatligining asosidir. Diniy tarbiya yoshlarni halollik, sabr, mehr-oqibat, bag'rikenglik, vatanparvarlik kabi fazilatlarga o'rgatadi. Axloqiy tarbiya esa ularni insoniylik, odoblilik, adolat va javobgarlikka yo'naltiradi.

Raqamli texnologiyalar bu qadriyatlarni singdirish uchun qudratli vositaga aylanishi mumkin. Hozirgi kunda ko'plab diniy-ma'naviy onlayn loyihalar yoshlarning dunyoqarashini sog'lomlashtirishga xizmat qilmoqda.

Masalan:

"Islom.uz" sayti – yoshlar uchun diniy-ma'naviy bilim manbai;

"Azon.uz" platformasi – islom qadriyatlarini zamonaviy tilda tushuntiruvchi loyiha;

Imom Buxoriy xalqaro markazi – diniy-ma'rifiy ilmiy videolar va maqolalarni onlayn tarzda taqdim etadi.

Biroq, shu bilan birga, raqamli makon orqali noto'g'ri diniy talqinlar, ekstremistik targ'ibotlar va soxta "diniy liderlar" faoliyati ham kuzatilmoqda. Ular yoshlarning ishonchini suiiste'mol qilish orqali diniy ongini buzishga urinmoqda. Shu sababli, diniy-ma'naviy tarbiyada raqamli savodxonlik, diniy tafakkur va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish muhimdir.

Davlat darajasida ham bu borada bir qator islohotlar olib borilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 19-maydagi qarori asosida “Yoshlar o'rtasida diniy bag'rikenglik va millatlararo totuvlikni mustahkamlash” bo'yicha kompleks dastur tasdiqlangan. Bu dastur yoshlarning diniy-axloqiy tarbiyasida zamonaviy media vositalaridan to'g'ri foydalanishni nazarda tutadi².

Shu bois, raqamli muhitda diniy-axloqiy tarbiyani shakllantirishda asosiy e'tibor quyidagilarga qaratilishi lozim:

Yoshlarning diniy e'tiqodini mustahkamlovchi ishonchli onlayn manbalarni kengaytirish; Soxta diniy axborotlarga qarshi raqamli immunitetni shakllantirish;

Internetda axloqiy madaniyatni rivojlantirish — so'z erkinligini mas'uliyat bilan uyg'unlashtirish.

Fan, ta'lim, oila va dinning integratsiyasi. Raqamli davrda yoshlarning tarbiyasida fan, ta'lim, oila va dinning o'zaro uyg'unligi eng samarali tizim sifatida qaraladi. Chunki yoshlar axborotni asosan maktab, oila va internet orqali oladi.

Fan – yoshlarni ilmiy fikrlashga, dalil asosida qaror qabul qilishga o'rgatadi. Ta'lim – ularni ijtimoiy hayotga tayyorlaydi.

Oila – axloqiy asoslarni singdiradi.

Din – bu jarayonni ma'naviy jihatdan to'ldiradi.

O'zbekiston ta'lim tizimida so'nggi yillarda “raqamli ta'lim”, “axborot madaniyati”, “media savodxonlik” tushunchalari keng qo'llanila boshladi. Masalan, “ZiyoNET” tarmog'i, “EduMarket”, “EduON” kabi platformalar orqali yoshlar bilim olmoqda. Shu jarayonda ota-onalarning ham raqamli savodxonligi oshirilsa, oila ichidagi tarbiyaviy nazorat mustahkamlanadi.

² Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O'zbekiston strategiyasi”. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.

Diniy ulamolar ham zamonaviy texnologiyalar yordamida yoshlar bilan onlayn muloqot o'rnatib, ularning ma'naviy ehtiyojlariga javob berishmoqda. Bu fan, din va oilaning birgalikdagi faoliyatining samarali natijasidir.

XULOSA

Raqamli texnologiyalar sharoitida yoshlarning ijtimoiylashuvi va diniy-axloqiy tarbiyasi zamonaviy jamiyat taraqqiyotining asosiy masalalaridan biridir. Raqamli muhit yosh avlod uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda, ammo bu imkoniyatlardan to'g'ri foydalanish uchun ma'naviy yetuklik, axborot madaniyati va diniy savodxonlik zarur.

Shu sababli:

Yoshlar orasida raqamli axloq va axborot madaniyatini shakllantirish;
Diniy-ma'naviy tarbiyani zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish;

Oila, ta'lim, fan va din o'rtasida uzluksiz hamkorlikni yo'lga qo'yish — eng muhim vazifalardandir.

Faqat ana shunda yoshlar raqamli dunyoda o'zligini yo'qotmagan, sog'lom e'tiqodli, mustaqil fikrlaydigan, ijtimoiy faol va ma'naviy barkamol shaxs sifatida kamol topadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi farmoni. — Toshkent, 2020-yil.
- 2.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 19-maydagi "Yoshlar o'rtasida diniy bag'rikenglik va millatlararo totuvlikni mustahkamlash dasturi to'g'risida"gi qarori.
- 3.Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
- 4.Hasanov B., Mamatov A. "Axborot madaniyati va yoshlar". — Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.

5.Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi materiallari. — Samarqand, 2023. 6.Islom.uz portali – Diniy-ma'naviy ta'limiy maqolalar to'plami.